

Número 496



# Eina Sindical Secretaria de la Dona

## Feminisme a l'aula



***“Ens adonem de la  
importància de la nostra veu  
quan som silenciades”***

Malala  
Yousafzai

# Editorial

*"En un món on el llenguatge i la designació de les coses és poder, el silenci és opressió i violència."*

*Arianne Rich*

En ple segle XXI ens trobem en un món on encara les desigualtats afecten de manera diferent homes i dones. La feminització de la pobresa, l'analfabetisme i les violències envers les dones estan lluny de ser erradicades. Tot i l'existència d'alguns canvis, que en determinades societats ens han permès certs avenços socials, la realitat ens mostra que són completament insuficients.

L'educació, els mitjans de comunicació, els estaments judicials, la socialització familiar, la cultura, les tradicions o les religions continuen encara impregnades d'un sistema jeràrquic, patriarcal i heteronormatiu que basa les seves estructures en un repartiment de poder desigual, sense tenir en compte les dones, els seus sabers, experiències, espais i poder.

Al nostre país la Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista, la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la tranfòbia i la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, han mostrat una voluntat que no s'ha fet plenament efectiva, raó per la qual cal que aquestes normatives vagin acompanyades de polítiques reals i tangibles amb recursos i pressupostos suficients. A més, els constants canvis normatius, agreujats per un context sociopolític i judicial reaccionari, ens fan albirar un clar retrocés en drets i llibertats.

Des dels seus inicis, USTEC·STEs hem lluitat per aquest canvi transformador, per una educació crítica, laica i coeducadora. Entenem que el feminisme és una eina essencial per al canvi, que interpel·la a la interrelació i al treball cooperatiu entre l'alumnat, a partir de relacions de reciprocitat per combatre les desigualtats, per educar en valors, valors que posen en el centre la vida i la persona, cada nena i nen, cada noia i noi que tenim a les aules.

Ja el 2017 el moviment feminista internacional va començar a impulsar la Vaga Internacional de Dones que el 8 de març del 2018 va esdevenir una jornada històrica i que va incidir en més de 50 països i en tots els àmbits de la vida (consum, cures, estudiantil i laboral). Més enllà d'un acte commemoratiu o una simple aturada, les accions i mobilitzacions que van sorgir dels grups de dones dels diferents barris, districtes, ciutats i moviments estudiantils van acabar confluint en una multitudinària manifestació que va visibilitzar la gran precarietat, desigualtat i violències que les dones patim.

Si l'any passat la IAC, de la qual USTEC·STEs formem part, va ser la primera organització sindical a legalitzar la vaga feminista al nostre país, de nou aquest 8 de març la IAC torna a convocar vaga general de 24 hores per caminar juntes i perquè totes, des de la nostra diversitat, tinguem vides dignes.

En l'àmbit laboral exigim, entre d'altres:

- El reconeixement i la millora de les condicions laborals de les dones treballadores. S'ha de posar fi a la desigualtat laboral, la bretxa salarial i el sostre de vidre. Urgeix també requalificar les categories laborals, els llocs de treball feminitzats i els complements que s'hi vinculen.
- La desaparició de la discriminació en l'accés a l'ocupació per qualsevol raó i la disminució de la taxa d'atur de les dones.
- Mesures contra la precarietat laboral i l'alta taxa de contractes amb jornades parcials i de curta durada.
- Processos de selecció públics i objectius (mèrits, currículums cecs, eliminació d'entrevistes...) i de consolidació justos, també a les Administracions públiques.
- Establir immediatament la jornada laboral completa de 35 h, com a primer pas per arribar progressivament a les 30 h.
- El compliment efectiu de la Llei 5/2018 del dret de les dones a eradicar la violència masclista, per a la qual calen recursos, formació i partides pressupostàries.
- Modificar el Decret 1299 (2006) per incorporar-hi les noves malalties professionals tenint en compte la perspectiva de gènere, és a dir, la simptomatologia femenina, i adequar la informació sobre aquestes malalties.
- Permisos per cura 100% retribuïts. Cal recuperar i ampliar els avenços en matèria de conciliació i combatre la minoració de retribucions com a conseqüència de les cures.
- Derogar les dues reformes laborals.
- La implementació d'una llei d'igualtat retributiva real, per combatre, entre d'altres, la desigualtat de les pensions.
- Una educació feminista: calen més formació i més recursos per a una aplicació efectiva de la coeducació.
- Extingir les privatitzacions i les externalitzacions dels serveis públics.

USTEC·STEs seguirem al costat de moviment feminista per garantir els drets de les dones i posar fi a les violències masclistes. No podem permetre cap pas enrere en igualtat, equitat i drets. Continuarem lluitant per un món més just.

# Polítiques feministes i currículum

*"Defensa el dret a pensar perquè fins i tot pensar de manera errònia és millor que no pensar."*  
Hipàtia d'Alexandria

La CEDAW<sup>1</sup> i el Conveni d'Istanbul reconeixen expressament la importància de l'educació per transformar i garantir els drets de les dones i l'erradicació de la violència masclista i per superar les pràctiques i els prejudicis basats en els rols estereotipats. A Catalunya, en concret la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista, la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia i la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes recullen un seguit d'indicacions i mesures que cal incorporar en l'àmbit educatiu.

Tanmateix, com que la majoria no s'han fet efectives, hem de continuar recordant als governs i les administracions públiques quines indicacions i mesures proposen aquestes lleis: que els principis de coeducació han de tenir un caràcter permanent i transversal en l'acció de govern del departament competent en matèria educativa i que s'han d'aplicar en tots els nivells de l'ensenyament; que s'han de supervisar els llibres de text i altres materials curriculars per a garantir continguts d'acord amb el principi de la coeducació; que s'ha de facilitar la formació i la capacitació específica i permanent dels i les professionals de l'educació en matèria de violència masclista i de desenvolupament dels drets de les dones; que s'ha d'incloure en els plans de formació inicials i permanents del professorat una formació específica en matèria de coeducació; que s'han de facilitar les eines metodològiques d'actuació davant situacions concretes de violència masclista; i que s'ha de fomentar que els i les professionals de l'educació tinguin una formació específica en matèria d'anàlisi i interpretació de les construccions culturals que naturalitzen l'ús de la violència i, concretament, de la violència masclista.

Calen aquestes mesures per afavorir pràctiques equitatives, que incloguin conceptes com el gènere, l'apoderament i la justícia social, i per poder trencar amb els estereotips i els rols de gènere i deconstruir el currículum ocult, perquè no suposin un risc per a l'equitat i per als valors i el dret a la vida.

Tot i el treball i els esforços de les nostres avantpassades per incorporar aquestes mesures, la realitat ens mostra que encara cal ampliar els nostres punts de vista en l'anàlisi de la realitat, que no s'ha de limitar a un únic enfocament, i analitzar de manera crítica l'ús dels espais físics i el nostre llenguatge i pensament per aprendre a anomenar-nos i expressar-nos des de la diversitat, perquè el que no s'anomena no existeix. Cal incorporar tots aquells continguts i sabers que han quedat invisibilitzats i posar a l'abast de l'alumnat eines i recursos per poder conèixer i descobrir les dones silenciades al llarg de la història (científiques, metgesses, arqueòlogues, escriptores, pintores, fotògrafes, compositoras, filosofes i un bon llarg etcètera), per poder tenir referents, perquè no hi hagi diferències de gènere en l'elecció dels itineraris formatius, perquè no hi hagi pro-

fessions feminitzades ni masculinitzades i perquè tothom pugui escollir el dret a viure, lliure de violències.

Amb aquesta *Eina* reobrim una petita escletxa i us oferim un petit recull de dones que cal visibilitzar, no més imprescindibles que d'altres que no s'hi recullen, un petit glossari i un seguit de lectures recomanades i recursos.

Us animem a continuar la recerca, a revisar els continguts i l'ús del llenguatge i els espais i a transformar les vostres pràctiques educatives.



1. CEDAW és la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, aprovada per Nacions Unides el 1979 i ratificada per 187 països, el 96% dels existents, entre els quals l'Estat espanyol, que la va ratificar el 1984 i la va publicar al BOE el 21 d'abril de 1984.

# ÀMBIT ARTÍSTIC: ARTS VISUALS



**SABINA VON STEINBACH**  
(SEGLE XIII – SEGLE XIV)

Constructora i escultora. Se li atribueixen les escultures de l'església i la sinagoga del portal meridional de la catedral de Strasbourg.



**JUDITH JANS LEYSTER**  
(HAARLEM, 1609 – HEEENSTEDDE, 1660)

Pintora del Segle d'Or neerlandès. Va treballar amb formats de dimensions variades la pintura de gènere, concretament els retrats i les natures mortes. Fins el 1893 tota la seva obra havia estat atribuïda a Frans Hals o al seu marit, Jan Miense Molenaer; aquell any, però, el col·leccionista i historiador de l'art Hofstede de Groot li va atribuir set pintures, sis de les quals estan signades amb el monograma que l'identificava (JL).



**ETHEL REED**  
(NEWBURYPORT, 1874 – LONDRES, 1912)

Artista gràfica estatunidenca del corrent Art Nouveau. Autodidacta, va ser la primera dona que va obtenir reconeixement al seu país pel seu treball com a dissenyadora gràfica i il·lustradora i va esdevenir un personatge mediàtic. Els seus cartells es poden trobar en museus tan importants com el Metropolitan i el Museum of Modern Art de Nova York o el Victoria and Albert de Londres.



**VIVIAN MAIER**  
(NOVA YORK, 1926 – OAK PARK, 2009)

Fotògrafa estatunidenca. Va reflectir la societat novaiorquesa en una multitud d'imatges que van romandre ocultes durant anys. Retratant la societat urbana sense formar-ne part, és a dir, passant desapercebuda, les seves fotografies permeten observar la gent de l'època al natural. Se la considera una cronista de Nova York i Chicago.



**SOFONISBA ANGUISSOLA**  
(CREMONA, VERS 1532 – PALERMI, 1625)

Pintora del Renaixement. Especialitzada en retrat i autoretrat, va establir noves mirades en el retrat femení. Va ser un precedent per a les dones artistes dels segles XVII i XVIII.



**LLUÏSA VIDAL I PUIG**  
(BARCELONA, 1876 – BARCELONA, 1918)

Pintora modernista. Pintava tot allò que l'envoltava, com feien els barons de la seva època. Es va dedicar exclusivament a la pintura costumista i al retrat, el principal protagonista de la qual era la dona.



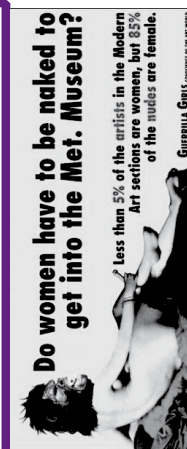
**GERDA TARO**  
(STUGART, 1910 – EL ESCORIAL, 1937)

Fotògrafa alemanya. Fotografiava junt amb el seu company sota el pseudònim de Robert Capa. Va ser la primera dona que va cobrir una guerra i que va morir fent aquesta feina.



**GUERRILLA GIRLS**  
(1985)

Grup de dones feministes i antiracistes que es va constituir per denunciar la discriminació de les dones en l'art. Combinant text, contingut i representació gràfica, difonen els punts de vista feministes amb un humor divertit i descarat.



**Do women have to be naked to get into the Met. Museum?**

Less than 5% of the artists in the Modern Art sections are women, but 85% of the nudes are female.

GUERRILLA GIRLS (MEMBERS OF THE ART BOYS)

# ÀMBIT ARTÍSTIC: MÚSICA



**CECÍLIA DE ROMA**  
(ROMA, ? – SICÍLIA, 230)

El 1594, el papa Gregori XIII la va canonitzar i va ser proclamada la patrona dels músics, tot i que no era compositora i és possible que no fos ni intèrpret d'orgue. Com a creació del patriarcat, reflecteix la idealització de la dona músic.



**CONCERTO DELLE DONNE**  
(1580 – 1597)

Era un grup professional de dones cantants de finals del Renaixement. El Concerto delle Donne va revolucionar el paper de les dones en la interpretació musical professionalitzada.



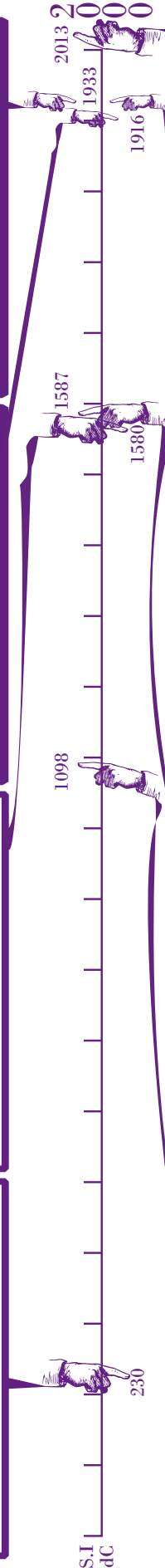
**VERONIKA BORISOVNA DUDAROVA**  
(BAKÚ, 1916 – MOSCÚ, 2009)

Directora d'orquestra. Va ser la primera dona que va dirigir una orquestra simfònica. Posseeix el rècord mundial Guinness com l'única dona que ha dirigit una gran orquestra simfònica durant més de 50 anys. Va guanyar el Premi Estatal de la Música Russa i va rebre el títol d'Artista del Poble de l'URSS. En homenatge a aquesta directora, un asteroide porta el seu nom (9737 Dudarova).



**NINA SIMONE**  
(TRYON, 1933 – CARRY-LE-ROUET, 2003)

Cantant, compositora, arranjadora i pianista d'una àmplia gamma d'estils musicals. Va gravar més de 40 àlbums. El 2000 va rebre un premi Grammy, per al qual ha estat nominada 15 vegades al llarg de la seva carrera. A la seva mort, va ser guardonada amb un títol honorífic pel Curtis Institute of Music, l'escola de música que s'havia negat a admetre-la com a estudiant. Va ser una gran lluitadora pels drets civils i una activista del moviment afroamericà.



**HILDEGARDA VON BINGEN**  
(BERMERSHEIM VOR DER HÖHE, 1098 – BINGEN, 1179)

Abadessa benedictina, científica, escriptora, il·luminadora, mística i compositora. El seu repertori musical és un dels més extensos de tots els autors medievals. Avui se la considera protofeminista per la seva visió i actitud pràctica respecte al paper de la dona en la societat.



**FRANCESCA CACCINI**  
(FLORENCIA, 1587 – FLORENCIA, 1640)

Compositora, cantant, professora de música i poeta italiana del començament del Barroc. Va escriure cinc òperes, de les quals només es conserva *La liberazione di Ruggiero dall'isola d'Alcina*, considerada la primera òpera composta per una dona.



**MIRIAM MAKEBA**  
(JOHANNESBURG, 1933 – CASTEL VOLTURNO, 2008)

Cantant i fundadora de grup The Skylarks. Activista pels drets civils a Sud-àfrica i icona de la lluita contra l'apartheid. L'any 2001, va rebre Medalla d'Or de la Pau Otto Hahn, que concedeix l'Associació Alemanya de l'ONU. El 2002 va ser guardonada amb el Polar Music Prize, que atorga la Reial Acadèmia Sueca de Música.



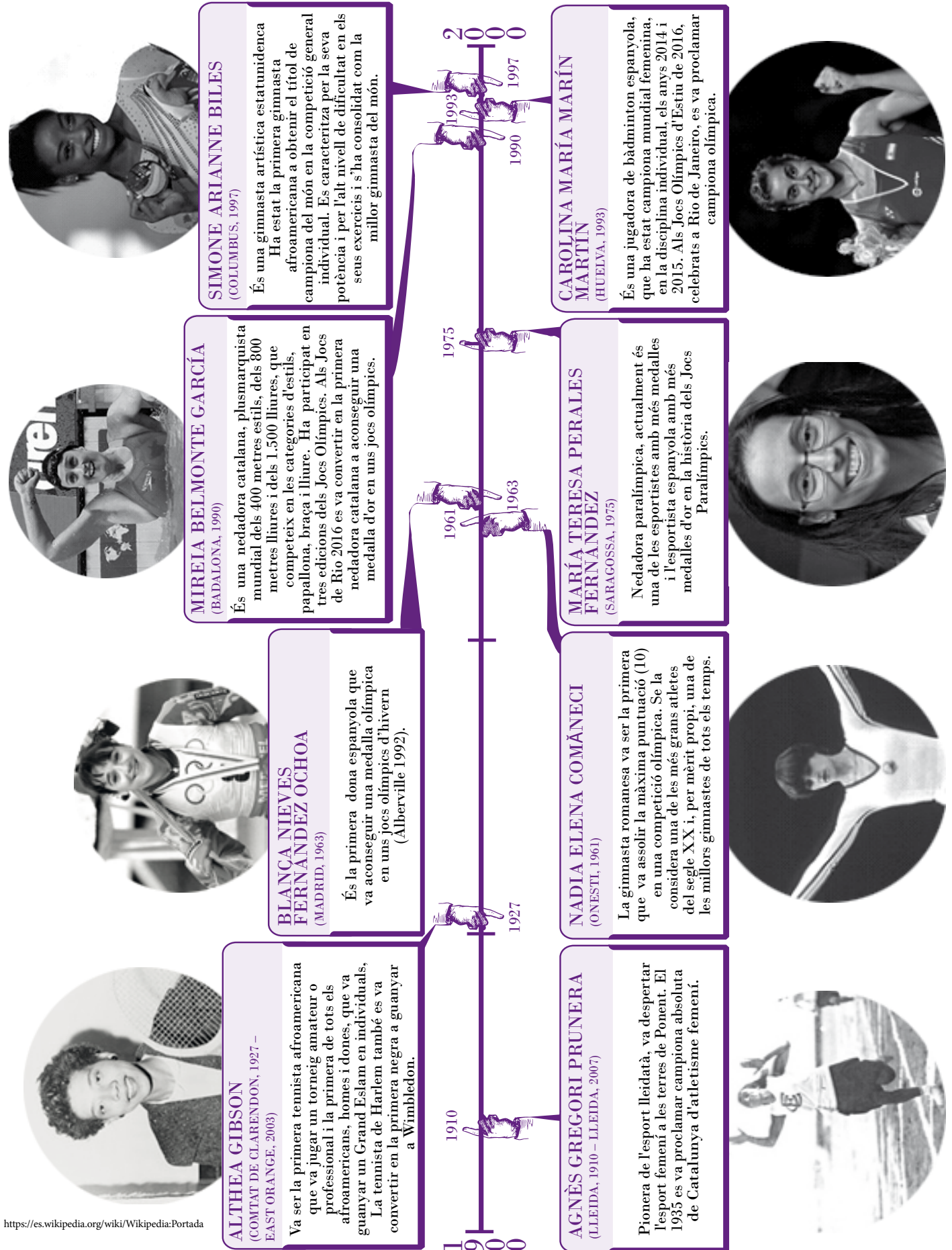
**ROBA ESTESA**  
(2013)

Septet musical femení i feminista català. Les seves cançons fusionen diversos estils, com ara el folk, la rumba catalana, la cumbia i la cançó popular i d'autor. El 2015 van guanyar el primer premi del concurs Sons del Mediterrani, que organitza la revista *Enderrock*.





# ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ FÍSICA



# ÀMBIT LINGÜÍSTIC



**ENHEDUANNA**  
(S. XXIII aC)

És la poetessa i escriptora més antiga de la qual es té constància. Va ser princesa de l'Imperi accadi; el seu pare la va nomenar summa sacerdotessa de Nanna –déu de la Lluna. Va escriure *Els himnes del temple*, en els quals tracta temes religiosos i polítics.



**SULPICIA**  
(S. I aC)

És de les poques escriptores de l'antiga Roma de les quals en tenim algunes dades. De fet, només se n'han conservat sis poemes d'amor que segueixen l'estil de Catul i Ovidi.



**BEATRIU, COMTESSA DE DIA**  
(FINAL S. XII – PRINCIPIS DEL S. XIII)

*Trobairitz* de l'alta societat que va cultivar la poesia provençal. De la seva obra se'n conserven quatre cançons i una tensó (un diàleg entre ella i Raimbaut IV d'Aurenga), que destaquen pel seu atreviment.



**RENÉE VIVIEN**  
(LONDRES, 1877 – PARÍS, 1909)

Tot i que va néixer a Londres, als 21 anys va traslladar-se a França, on va viure la resta de la seva curta vida. Va triar el francès com a llengua per escriure els seus poemes, centrats a expressar l'amor cap a altres dones.

S. VII-VI a.C.

994

S. IX

1877

1952

S. XXIII aC

S. I aC

S. XII-XIII

1877

1952

**SAFO**  
(LESBOS, S. VII AC – MITILENE, S. VI aC)

Reconeguda poetessa del període hel·lenístic que nasqué a l'illa de Lesbos entre l'any 650 i el 610 aC. Els poemes que se n'han conservat han servit d'inspiració a moltes poetes posteriors.



**WALLÀDA**  
(CÒRDOVA, 994 – CÒRDOVA, 1091)

Poetessa aràbigandalusana nascuda a Còrdova. Era la filla del califa Muhammad III al-Mustakfi, la qual cosa li va permetre regentar un palau on educava altres noies i acollia poetes i lletrats de l'època.



**DHUODA**  
(810 – S. IX)

Noble nascuda l'any 810 a la regió de Gascunya. Va escriure un manual d'educació dirigit al seu primer fill, obra que es considera el primer manual pedagògic de l'Edat Mitjana.



**MARIA-MERCÈ MARÇAL**  
(IVARS D'URGELL, 1952 – BARCELONA, 1998)

Poetessa i narradora catalana compromesa amb el seu país, la política d'esquerres i el feminisme. Va cultivar especialment la poesia, tot i que també ens va deixar una gran novel·la: *La passió segons Renée Vivien* (Premi Carlemany 1994).



# ÀMBIT SOCIAL



**CATERINA LLUL I SABASTIDA**  
(BARCELONA, VERS 1440 – ?, 1495)

Destacada empresària mercantil que es va moure entre la realitat siciliana i la catalana, amb la qual cosa va demostrar una obertura mental no gaire freqüent a l'època. Va conèixer els principals centres i àrees mercantils de la Mediterrània: des de València, Mallorca, Nàpols i Creta fins a Alexandria i Líbia.



**CHING SHIH**  
(PROVÍNCIA DE GUANDONG, 1775 – CANTON?, 1844)

Famosa pirata xinesa que va comandar una de les flotes més grans de la història durant el segle XIX. Va dirigir més de 2.000 vaixells, raó per la qual alguns la consideren la pirata amb més èxit de la història.



**TERESA CLARAMUNT I CREUS**  
(SABADELL, 1862 – BARCELONA, 1931)

Treballadora del tèxtil, feminista i dirigent anarcosindicalista i feminista. A Sabadell va fundar un grup d'obreres anarquistes i va organitzar vagues per demanar la jornada de deu hores. L'any 1892, juntament amb Àngeles López de Ayala i Amalia Domingo Soler, va crear la primera societat feminista catalana, la Societat Autònoma de Dones de Barcelona.



**CLARA HAMMERL**  
(BYDGOSZCZ, 1938 – RUFINO, 1931)

Primera dona que va dirigir una entitat financera, concretament la Caixa d'Estalvis de Pollença. També va ser promotora i directora d'una escola laica i coeducadora.



**TSABEL BARRETO**  
(PONTEVEDRA, 1567 – ?, 1596)

Navegant i exploradora espanyola. Va ser la primera dona que va ostentar el càrrec d'almirall en la història de la navegació. El 1596 va concloure a Manila la primera expedició dirigida per una dona.



**SUSAN BROWNELL ANTHONY**  
(ADAMS, 1820 – ROCHESTER, 1906)

Feminista i sufragista estatunidenca. Defensora dels drets civils, va tenir un paper destacat en la lluita pels drets de la dona, sobretot el dret de vot femení en el segle XIX als Estats Units. Va ser presidenta de l'Associació Nacional pro Sufragi de la Dona, organització que va crear juntament amb Elisabeth Cady Stanton.



**MARGARET MURRAY**  
(CALCUTA, 1863 – WELWYN, 1963)

Primera dona egiptòloga. Es va especialitzar en escriptura jeroglífica a la Universitat d'Oxford i va ser la primera dona professora d'arqueologia al Regne Unit.



**CAROLINA MARÍA MARÍN MARTÍN**  
(MADRID, 1888 – LAUSANA, 1972)

Feminista, escriptora i diputada. Defensora dels drets de les dones, va crear la Unió Republicana Femenina i va ser una de les principals impulsores del sufragi femení a Espanya, el qual es va aconseguir el 1931 i va ser exercit per primer cop l'any 1933.



# ÀMBIT CIENTIFICOTECNOLÒGIC

## MARIA WINKELMAN (LEIPZIG, 1670 – BERLÍN, 1720)

Astrònoma a l'ombra, com totes les dones de l'època apassionades per la ciència, es va haver de resignar a ser la muller i la filla d'astrònoms reconeguts.

Va ser la primera dona de la història que va descobrir un cometa, el C/1702. Tot i així, oficialment el descobridor va ser el seu marit, que no va reconèixer que havia estat Maria Wilkeman fins vuit anys després del succés.

Mai no es va reconèixer la seva tasca d'astrònoma i, quan el seu marit es va morir, l'Acadèmia de Ciències de Berlín li va denegar la sol·licitud per ocupar un lloc com a astrònoma ordinària a l'observatori de la institució.

Els seus dos fills van fer carrera com a astrònoms i es van convertir en grans personalitats d'aquest àmbit; en canvi, les seves tres filles, que tenien els mateixos interessos, van ser discriminades com la seva mare i van quedar relegades a ser les esposes d'astrònoms científics.

## NETTIE STEVENS (CAVENDISH, 1861 – BALTIMORE, 1912)

El 1905 va publicar un estudi revolucionari en el món de la ciència que demostrava que el sexe està determinat per unes bases cromosòmiques concretes.

De tota manera, les seves conclusions van coincidir amb les de l'estudi d'un altre científic, Edmund Beecher Wilson, que se'n va emportar tot el reconeixement.

Considerada una de les millors biòlogues i genetistes de la història, Thomas H. Morgan, col·lega i futur premi Nobel, li va dedicar unes paraules de reconeixement a la revista *Science*.

## MARIE CURIE (VARSÒVIA, 1867 – PASSY, 1934)

Si es té en compte que Marie Curie provenia d'una família humil, cal posar especialment en valor tots els seus mèrits acadèmics. El seu pare era professor de matemàtiques i física i ella va demostrar ràpidament interès en aquestes disciplines. Obtingué dues llicenciatures a la Sorbona, un doctorat *cum laude*, una càtedra de física i dos premis Nobel. Va descobrir el poloni i el radi i va fer aportacions molt rellevants a l'estudi de la radioactivitat.

## CECILIA PAYNE-GAPOSCHKIN (WENDOVER, 1900 – CAMBRIDGE, 1979)

El 1925 firmava la seva tesi doctoral, que alguns científics d'aleshores van considerar la més brillant sobre astronomia.

Va trencar el sostre de vidre en convertir-se en la primera dona considerada oficialment astrònoma amb una titulació obtinguda a la Universitat de Harvard. Havia descobert l'essència de les estrelles i de l'univers.

Va aconseguir la càtedra del Departament d'Astronomia, de manera que es va convertir en la primera dona que dirigia un departament dins la prestigiosa universitat americana.

## ÉMILIE DU CHÂTELET (PARÍS, 1706 – LUNÉVILLE, 1749)

Va néixer envoltada d'una elit intel·lectual i va tenir l'oportunitat, molt poc habitual en aquells moments, de rebre una educació excepcional a casa, ja que a les dones els era vetada l'entrada a la universitat.

Va crear una de les biblioteques més extenses i espectaculars de l'època. Va publicar una obra en tres volums sobre Leibniz (*Institutions de physique*), i el tractat sobre Newton que va signar amb Voltaire.

Émilie du Châtelet va aconseguir un ampli reconeixement de la comunitat científica europea del XVIII.

## ANNIE JUMP CANNON (DOVER, 1863 – CAMBRIDGE, 1941)

Va estudiar matemàtiques, biologia i física al prestigiós Wellesley College, una institució educativa femenina de caràcter liberal. Va ser una apassionada de l'astronomia i es va graduar en física.

Viatjant per Europa, va fotografar les estrelles, constel·lacions i fins i tot un eclipsi solar i va crear un ampli catàleg d'imatges.

El 1901 publicava el seu primer catàleg estel·lar i el 1922 la Unió Astronòmica Internacional va adoptar el seu sistema de classificació, que encara és vigent avui en dia.

## MILEVA MARIĆ (TITEL, 1875 – ZURIC, 1948)

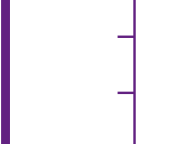
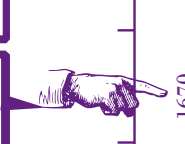
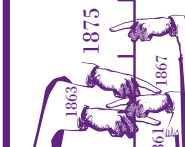
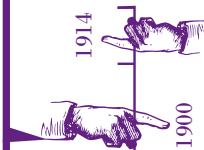
Va estudiar física, medicina i matemàtiques. Mentre estudiava, va conèixer Albert Einstein, amb qui es va casar. Dedicaven llargues hores a l'estudi plegats i la major part d'estudiosos coincideixen en la importància de les aportacions de Marić en els descobriments del famós científic, com ara l'efecte fotoelèctric, el moviment brownià i la famosa teoria de la relativitat.

## HEDY LAMARR (VIENNA, 1914 – ALTAMONTE SPRINGS, 2000)

Va ser la primera dona a protagonitzar un nu al cinema i, alhora, qui inventà la base de les futures comunicacions sense fil, el wifi.

Amb setze anys iniciava els seus estudis d'enginyeria, però tres anys després va decidir dedicar-se a la seva gran passió: la interpretació. La seva carrera com a actriu, iniciada a Viena i a Berlín, culminaria als Estats Units, on va emigrar el 1937.

El 1942 Lamarr i el seu marit van patentar un sistema de comunicacions secret, que, utilitzant les freqüències, permetia teledirigir torpedes sense que en fos interceptada la trajectòria. El van cedir a l'exèrcit nord-americà sense demanar res a canvi.



# ÀMBIT MATEMÀTIC



## HIPÀTIA

(ALEXANDRIA, 355 O 370 – ALEXANDRIA, 415 O 416)

Filòsofa membre de l'escola neoplatònica d'Alexandria, de la qual va ser mestra. Va destacar en els camps de les matemàtiques i l'astronomia.

Va ser la primera dona matemàtica de la qual tenim un coneixement detallat. Va escriure sobre geometria, àlgebra i astronomia. Va millorar el disseny dels astrolabis i inventà el densímetre.

Els fonamentalistes religiosos cristians d'Alexandria la van assassinar pel seu paganisme.



## MARIE-SOPHIE GERMAIN

(PARÍS, 1776 – PARÍS, 1831)

Va viure a la França revolucionària i a la posterior Europa napoleònica, època en què les matemàtiques van gaudir d'un moment d'esplendor.

Autodidacta, el seu aprenentatge va ser irregular, ja que les dones tenien prohibit l'accés a les institucions i acadèmies d'estudi. Tot i així, gràcies a la seva perseverança i talent va aconseguir el reconeixement dels cercles matemàtics.

Va fer aportacions a la teoria de l'elasticitat i a la teoria dels nombres, com ara una demostració matemàtica que reduïa considerablement les solucions al teorema de Fermat.



## ADA LOVELACE

(LONDRES, 1815 – LONDRES, 1852)

La seva mare li va facilitar els estudis de matemàtiques i ciències. Quan tenia 18 anys va conèixer Mary Somerville, que li va presentar Charles Babbage, considerat el pare dels ordinadors. Babbage va quedar impressionat amb la seva intel·ligència i la va batejar com l'*encantadora de nombres*.

Lovelace va anar més enllà i, a partir de les idees de Babbage, va escriure el primer llenguatge de programació. Un segle després, va aconseguir el reconeixement que es mereixia del Departament de Defensa dels Estats Units.



## DOROTHY VAUGHAN

(KANSAS CITY, 1910 – HAMPTON, 2008)

Quan feia primària, ja destacava per la seva intel·ligència. Va anar a estudiar matemàtiques a la Universitat de Wilberforce d'Ohio.

Va fer de professora de matemàtiques en un institut fins que el 1943 la van reclutar per a un centre d'investigació amb finalitats militars. Allà, però, va ser ubicada sempre a la West Area Computers, zona on quedaven relegades les treballadores que no eren blanques, tal com establien les lleis segregacionistes.

Va ser la primera dona afroamericana a liderar un equip de treball. Es va retirar a la NASA, on va treballar durant 28 anys.



## MARIA GAETANA AGNESI

(MILÀ, 1718 – MILÀ, 1799)

Matemàtica, va ser una de les primeres persones a escriure un llibre sobre didàctica d'aquesta matèria. Va estudiar amb professors particulars mentre era una nena i adolescent.

L'obra d'Agnesi va rebre el reconeixement de l'Acadèmia Francesa de les Ciències i del papa Benedit XIV. El 1750 el mateix papa li va concedir la càtedra de matemàtiques de la universitat de Bolonya.

La mort del seu pare va provocar un canvi en la seva vida, ja que a partir d'aleshores es va dedicar a la cura de persones necessitades.



## MARY SOMERVILLE

(JEDBURGH, 1780 – NÀPOLS, 1872)

Coneguda com la reina de les ciències del segle XIX, no va rebre una educació formal, de manera que va ser autodidacta.

Va conèixer referents importants del món científic d'aleshores, com ara George Airy o John Herschel.

El 1831, amb la traducció de *La mecànica celeste* de Pierre-Simon Laplace, va obtenir la fama i es va convertir en una de les dones científiques més respectades del moment. Les seves obres sobre matemàtiques i astronomia van tenir un gran èxit per la claredat i l'estil divulgatiu.



## EMMY NOETHER

(ERLANGEN, 1882 – BRYN MAWR, 1935)

Formava part d'una família de matemàtics de diverses generacions. De manera extraoficial, ja que a les dones no els era permès d'entrar a les universitats, va assistir a les classes del seu pare a la universitat i amb posterioritat va presentar la seva tesi doctoral a la Universitat de Göttingen.

Va treballar en instituts i universitats d'arreu del món com a ajudant (no podia ser titular pel fet de ser dona) i a vegades sense cobrar pel mateix motiu.

Va formular un teorema que va ser batejat amb el seu nom i que va suposar una aportació imprescindible per a la física moderna.



## MARYAM MIRZAJANI

(TEHERAN, 1977 – STANFORD, 2017)

Es va graduar en matemàtiques el 1999 i el 2004 es va doctorar a la Universitat de Harvard.

Va desenvolupar la seva carrera en els camps de l'espai Teichmüller, la geometria hiperbòlica, la teoria ergòdica i la geometria simplèctica. Va treballar com a investigadora a l'Institut Clay de Matemàtiques i a la Universitat de Princeton.

Va ser investigadora de la Universitat de Stanford i els seus estudis van ser impactants i originals, ja que va connectar diverses disciplines matemàtiques.



2000

1977

1910

1882

1815

1780

1776

1718

S. IV-V

# GLOSSARI

*“La igualtat és un terme que congela el feminisme; dir que només lluitem per la igualtat és dir que volem l'explotació capitalista que pateixen els homes.”*

**Silvia Federici**

## Coeducació

És l'acció educadora que valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de les dones i els homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes i androcèntrics, ni actituds discriminatòries, per tal d'aconseguir l'objectiu de construir una societat sense subordinacions culturals i socials entre dones i homes (Llei 5/2008).

*“Ens adonem de la importància de la nostra veu quan som silenciades.”*

**Malala Yousafzai**

## Currículum ocult

Ensenyaments que es transmeten de manera encoberta i inconscient. Procedeixen de la tradició cultural i s'assumeixen socialment de manera acrítica perquè són viscuts per tothom com a obvis i naturals. Estan formats en gran part per prejudicis i estereotips. En els currículums l'home ocupa una posició central en el món, les societats, la cultura i la història.

## Equitat

f. [DR] Adaptació de la norma jurídica a cada cas concret, per evitar una interpretació rígida dels preceptes legals.

f. Equitat de gènere: la distribució justa dels drets, els beneficis, les obligacions, les oportunitats i els recursos sobre la base del reconeixement i el respecte de la diferència entre dones i homes en la societat (art. 2 de la Llei 17/2015).

## Apoderament <sup>1</sup>

Tenir poder i control sobre les pròpies vides. Implica conscienciació, desenvolupar l'autoestima, ampliar les seves opcions, més accés i control dels recursos i accions per a transformar les estructures i institucions que reforcen i perpetuen la discriminació i la desigualtat de gènere.

## Estereotips

Imatges mentals simplificades que distorsionen la percepció de la realitat en la mesura que uniformitzen i empobreixen la visió dels grups d'humans, alhora que amaguen o anul·len les diferències individuals.

## Estereotips de gènere <sup>1</sup>

Generalitzacions simplistes dels atributs de gènere i de les diferències i els rols de les dones i els homes. Amb freqüència els estereotips s'usen per a justificar la discriminació de gènere i poden reflectir-se (i reforçar-s'hi) en les teories tradicionals i les modernes, en les lleis i en les pràctiques institucionals. Els missatges que reforcen els estereotips de gènere i la idea que les dones són inferiors vénen en una varietat de “envasos” —des de cançons i anuncis publicitaris fins a proverbis tradicionals.

*“La idea radical que les dones som persones.”*  
**Angela Davis**

## Feminisme

Moviment social que denuncia la submissió tradicional de les dones als homes i promou l'equiparació de drets entre els dos gèneres i que té com a finalitat aconseguir la igualtat política, econòmica i jurídica de la dona respecte a l'home.

## Gènere <sup>1</sup>

Rols, comportaments, activitats i atributs que en una època determinada una societat concreta considera apropiats per a homes i dones. A més dels atributs socials i les oportunitats associades a la condició de ser home i dona, i les relacions entre dones i homes, i nenes i nens, el gènere també es refereix a les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions són construïts socialment i apresos a través del procés de socialització. Són específics del context/època i són canviants. El gènere determina què s'espera, què es permet i què es valora en una dona o en un home en un context determinat. En la majoria de les societats hi ha diferències i desigualtats entre dones i homes quant a les responsabilitats assignades, les activitats realitzades, l'accés i el control dels recursos i les oportunitats de prendre decisions. El gènere és una part d'un context sociocultural més ampli, com ho són altres criteris importants d'anàlisi sociocultural, com ara la classe, la raça, el nivell de pobresa, el grup ètnic, l'orientació sexual, l'edat, etc.

## Heteronormativa <sup>1</sup>

La heteronorma és una expressió utilitzada per a descriure o identificar una norma social relacionada amb el comportament heterosexual estandarditzat, quan se'l considera l'única forma social vàlida de comportament, de manera que qui no el segueixi es trobarà en desavantatge respecte a la resta de la societat. Aquest concepte constitueix el fonament dels arguments discriminatoris i prejudicis contra la comunitat LGBT, principalment pel que fa a les famílies i l'expressió pública.

*“No desitjo que les dones tinguin poder sobre els homes, sinó sobre elles mateixes.”*  
**Mary Wollstonecraft**

## Igualtat

f. [LC] [MT] Condició d'ésser igual una cosa a una altra, d'ésser iguals dues o més coses, qualitat d'igual.

f. Igualtat de gènere: la condició d'ésser iguals homes i dones en les possibilitats de desenvolupament personal i en la presa de decisions, sense les limitacions imposades pels rols de gènere tradicionals, per la qual cosa els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de les dones i els homes són igualment considerats, valorats i afavorits (art. 2 de la Llei 17/2015).

*“No hi ha barrera, pany ni forrellat que puguis imposar a la llibertat de la meua ment.”*  
**Virginia Woolf**

## Imaginari col·lectiu

Conjunt de valors, normes, històries i símbols que formen part d'una cultura, i la diferencia de les altres. Dota de significat les institucions i els esdeveniments d'una comunitat i és una manera de representar i explicar la realitat.

La presa de consciència sobre els nostres imaginaris culturals que normalitzen desigualtats basades en el gènere esdevé essencial.

*"Hem de dir a les nenes que les seves veus són importants."*  
Malala Yousafzai

## Incorporació d'una perspectiva de gènere <sup>1</sup>

Procés de valorar les implicacions que té per als homes i per a les dones qualsevol acció que es planifiqui, ja sigui legislació, polítiques o programes, en totes les àrees i en tots els nivells. És una estratègia per aconseguir que les preocupacions i experiències de les dones, igual que les dels homes, siguin una part integrant en l'elaboració, posada en funcionament, monitoratge i avaluació de les polítiques i els programes en totes les esferes polítiques, econòmiques i socials, de manera que les dones i els homes puguin beneficiar-se'n igualment i no es perpetui la desigualtat. L'objectiu final és aconseguir la igualtat de gènere.

## Llenguatge inclusiu

Evita el biaix cap a un sexe o gènere social determinat. Utilitza noms genèrics, substantius que no són específics de gènere per referir-se a rols o professions, noms abstractes per parlar de col·lectius d'homes, dones i sexes no binaris (*coordinació per coordinadors i coordinadores*), pronoms que no tinguin marques de gènere (*qui per els que*), el femení per fer visible el que es pretén invisibilitzar i el desdoblament.

## Llenguatge sexista

Utilització del masculí genèric, que exclou i discrimina per raó de sexe o de gènere.

## Micromasclisme

Masclisme quotidià i normalitzat socialment. Comportaments interpersonals, comentaris verbals i actituds exercides que contribueixen a la dominació i violència contra les dones de manera quotidiana. Són subtils, i reflecteixen i fomenten la desigualtat entre homes i dones legitimada per l'entorn social.

*"El femení en el patriarcat no seria el que les dones són, sinó el que els homes han construït per a elles."*  
Luce Irigaray

## Patriarcat <sup>1</sup>

Forma tradicional d'organització social que sol ser la base de la desigualtat de gènere. Segons aquest tipus de

sistema social, s'atribueix més importància als homes, o al que es considera masculí, que no pas a les dones, o al que es considera femení. Tradicionalment, les societats han estat organitzades de tal manera que la propietat, la residència, la descendència i les decisions sobre la majoria de les àrees de la vida han estat competència dels homes. Per mantenir aquesta dominació, en què es basen encara molts tipus de discriminació de gènere, s'invoquen sovint raons biològiques (per exemple, les dones són per naturalesa més aptes per a ser cuidadores).

## Perspectiva de gènere <sup>1</sup>

Forma de veure o analitzar que consisteix a observar l'impacte del gènere en les oportunitats, rols i interaccions socials de les persones. Aquesta anàlisi ens permet després incloure la perspectiva de gènere tant en un programa o una política proposada com en una organització.

*"Els rols masculins i femenins no estan fixats biològicament, sinó que són socialment construïts."*  
Judith Butler

## Rols de gènere <sup>1</sup>

Normes socials i de conducta que, dins d'una cultura específica, són àmpliament acceptades com a socialment apropiades per a les persones d'un sexe específic. Solen determinar les responsabilitats i tasques tradicionalment assignades a homes, dones, nens i nenes (vegeu divisió sexual del treball). Sovint els rols de gènere estan condicionats per l'estructura de la llar, l'accés als recursos, els impactes específics de l'economia mundial, una situació de conflicte o desastre, i altres factors rellevants localment tals com les condicions ecològiques. Igual que el gènere, els rols de gènere poden transformar-se al llarg del temps, especialment gràcies a l'apoderament de les dones i la transformació de les masculinitats.

*"Qui no es mou no nota les seves cadenes."*  
Rosa Luxemburg

## Sororitat

Solidaritat, respecte i suport mutu entre dones per a establir relacions positives i una aliança existencial i política que contribueixi a l'eliminació social del masclisme i a l'apoderament individual i col·lectiu de les dones.

Experiència de les dones que condueix a la recerca de relacions positives i a l'aliança existencial i política, cos a cos, subjectivitat a subjectivitat amb altres dones, per contribuir amb accions específiques a l'eliminació social de totes les formes d'opressió i al suport mutu per aconseguir el poder genèric de totes i l'apoderament vital de cada dona.

Marcela Lagarde

1. <<https://trainingcentre.unwomen.org/mod/glossary/view.php?id=150&mode=letter>>.

# Lectures recomanades

## Per a l'aula



**Vet aquí dues vegades.**  
Cuatro Tuerkas.

Col·lecció de contes clàssics reescrits sense contingut sexista, violència o desigualtats.

**Contes desexplicats.** Barcelona: Edicions Baula.

Es tracta d'una col·lecció d'uns 15 contes, cada un dels quals capgira la versió tradicional i en presenta una nova lectura.

GARCIA-MAROTO, M. Àngeles. **Contes lliures per a xiquetes i xiquets lliures.** Tavernes Blanques: L'Eixam Edicions, 2006.

TURIN, Adela; BOSNIA, Nella. **Una feliz catástrofe.** Pontevedra: Kalandraka Editora, 2014.

Quasi 40 anys després de la seva publicació, aquesta fàbula del 1975 resulta encara necessària. Personatges humanitzats, ambientats en un ambient domèstic.

SCHIMEL, Lawrence; ROJO PÉREZ, Sara. **L'aventura de Cecília i el Drac.** Bibliopolis i Candela Ediciones, 2005.

BODECKER, N. M.; BLEGVAD, Erik. **Corre, Maria, afanya't.** Barcelona: Lumen, 2002

BASTARÓS, Maria; MORENO, Nacho. **Herstory. Una historia ilustrada de las mujeres.** Barcelona: Lumen, 2018. Llibre il·lustrat. Llibre de història de les dones invisibilitzades, des de la prehistòria fins a l'actualitat.



Educació afectivosexual

TREPAT CASANOVAS, Carla. **El tesoro de Lilith.** Autoedició, 2012.

Recursos: <<https://eltesorodelilith.com>>.



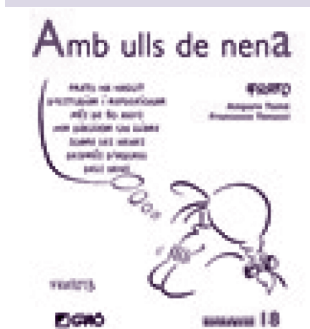
Prevenió i detecció abús sexual

PASCUAL I MARTÍ, Elisenda. **L'ombra de la Clara.** Barcelona: Uranito, 2016.

Material pedagògic: <<http://www.claraysusombra.com>>.



MOLL, Sònia; TURU, Joan. **Els dimarts de la iaia Lola.** Cap de Ratolí, 2018



TOMÉ FRATO, Amparo;  
Tonucci, Francesco.

**Amb ulls de nena.** Barcelona: Graó, 2013.

## Per al professorat

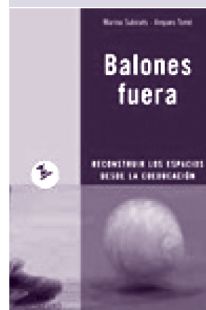
ARENAS, Gloria. *Triunfantes perdedoras. La vida de las niñas en la escuela*. Barcelona: Graó, 2006

**Quaderns de coeducació (col·lecció)**. Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació, 1995.

MARTINEZ, M. del Carmen. *Género y currículum*. Madrid: Akal, 2006.

SUBIRATS, Marina. «Conquistar la igualdad: la coeducación hoy». *Revista Iberoamericana de Educación*, núm. 6 (1994).

SUBIRATS, Marina. *Rosa y azul: la transmisión de los géneros en la escuela mixta*. Madrid: Instituto de la mujer, 1988.



Ús dels espais

SUBIRATS, Marina; TOMÉ, Amparo. *Balones Fuera. Reconstruir los espacios desde la coeducación*. Barcelona: Octaedro, 2007.

## Recursos articles i materials que podeu trobar en línia

*Guia de coeducació per als centres educatius: pautes de reflexió i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre*. Barcelona: Institut Català de les Dones, 2008.  
<[http://dones.gencat.cat/web/.content/03\\_ambits/docs/publicacions\\_eines10.pdf](http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/publicacions_eines10.pdf)>

*Equitat, diversitat i usos lingüístics als llibres de text*.  
<<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/recursos/llenguatges/>>

*Guia d'usos no sexistes en la llengua*.  
<<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/recursos/llenguatges/>>

*Receptes per visibilitzar les dones en l'àmbit de l'educació*.  
<<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/recursos/llenguatges/>>

*Orientacions sobre el tractament de la igualtat de gènere i la diversitat cultural en el material didàctic*.  
Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa.  
<<http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/intercultural/documentacio/orientacions-050318-v2.pdf>>

*Coeducar des de l'àmbit local. Una aproximació al concepte de ciutats coeducadores*.  
Barcelona: Diputació de Barcelona, 2011.  
<<https://www1.diba.cat/uliep/pdf/49704.pdf>>

*Informació bibliogràfica. Biblioteca Rosa Sensat. 42. Coeducació*.  
<<http://www.rosasensat.org/antiga/biblioteca/Bib-coeduca-web.pdf>>

**XTEC: Coeducació i igualtat de gènere**  
<<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/>>

**Institut Català de les dones: Coeducació**  
<<http://dones.gencat.cat/ca/ambits/coeducacio/>>

**EduAlter: Xarxa de Recursos sobre Educació per la Pau, el Desenvolupament i la Interculturalitat**  
<<http://www.edualter.org/index.ca.htm>>

**Fundació Isonomia**  
<<http://isonomia.uji.es>>

**Intersindical. Dones**  
<<https://intersindical.org/dones>>

**Organización de Mujeres**  
<<http://organizaciondemujeres.org>>

**Secretaria de la Dona d'USTEC·STEs (IAC)**  
<<https://dona.sindicat.net/>>

# ANALITZEM-NOS

Us proposem d'analitzar determinats factors (socials, culturals i educatius) per tal de visibilitzar la realitat dels centres educatius i del dia a dia a la societat, per prendre'n consciència i implementar canvis que la transformin.

| Persones treballadores al teu centre       |                 |                | Ocupació de càrrecs |                 |                |
|--------------------------------------------|-----------------|----------------|---------------------|-----------------|----------------|
|                                            | Nombre de dones | Nombre d'homes |                     | Nombre de dones | Nombre d'homes |
| Docents                                    |                 |                | Direcció            |                 |                |
| Personal de suport educatiu (TEI, TIS...)  |                 |                | Cap d'estudis       |                 |                |
| PAS                                        |                 |                | Secretari/a         |                 |                |
| Personal de suport extern (vetlladores...) |                 |                | Coordinació         |                 |                |
| Monitoratge                                |                 |                | Cap de departament  |                 |                |
| Personal de neteja i de cuina              |                 |                | TOTAL               |                 |                |
| TOTAL                                      |                 |                |                     |                 |                |

| Utilització d'un llenguatge inclusiu                                                                                                      |    |    |              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|--------------|
|                                                                                                                                           | Sí | No | Observacions |
| La redacció del PEC representa la diversitat de tota la comunitat educativa.                                                              |    |    |              |
| Les notes informatives a les famílies, la pàgina web... inclouen la diversitat familiar i un llenguatge inclusiu.                         |    |    |              |
| Als documents de centre (convocatòries a reunions, informes d'avaluació, programacions didàctiques) s'hi utilitza un llenguatge inclusiu. |    |    |              |
| La senyalització dels espais i tasques del centre tenen en compte un llenguatge inclusiu                                                  |    |    |              |
| Al projecte lingüístic s'hi inclouen pautes per a l'ús d'un llenguatge no sexista ni androcèntric                                         |    |    |              |

Als centres educatius l'ús dels espais, les reunions, les festes i les sortides o el desenvolupament de les classes estan molt influïts pels rols de gènere.

| Ús dels espais                         |                                                                                                                                        |                              |                                       |
|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|---------------------------------------|
| Observació                             | Alguns indicadors per a l'anàlisi: nombre i proporció.                                                                                 | S'ha realitzat l'observació? | S'han realitzat propostes de millora? |
| Al pati d'esbarjo                      | Ocupació (zones perifèriques / centre del pati). Camps d'esport. Relacions en petit/gran grup. Situacions de conflicte. Tipus de jocs. |                              |                                       |
| Altres espais (alumnat / equip docent) | Manipulació i recollida del material, actituds de suport...                                                                            |                              |                                       |
| A les reunions, assemblees...          | Nombre, temps, tipus d'intervenció. Llenguatge no verbal utilitzat. Tipus de comentaris, qualificatius. To de veu, mode verbal.        |                              |                                       |

## Al vostre centre

|                                                                                                                                              |  |  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
| Al centre educatiu hi ha una persona designada per impulsar accions en matèria de coeducació?                                                |  |  |
| Hi ha una comissió de coeducació?<br>Hi participen representants de tota la comunitat educativa?                                             |  |  |
| Desenvolueu un projecte coeducatiu?                                                                                                          |  |  |
| Feu servir criteris coeducatius a l'hora de triar els llibres de text, els materials pedagògics i els documents de la biblioteca del centre? |  |  |
| Heu incorporat referents femenines en les activitats, continguts i material curricular?                                                      |  |  |

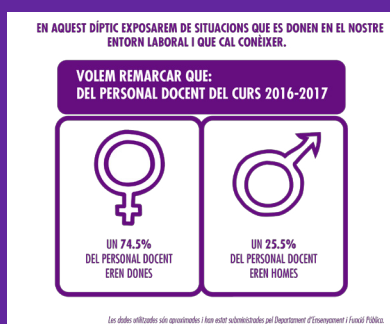
Totes les tasques relacionades amb les cures d'un infant i els permisos i llicències que se'n deriven encara estan fortament impregnats pels rols de gènere.

| Al vostre entorn                                                                                   | Dones | Homes |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|
| Quantes persones coneixeu que hagin sol·licitat un permís de reducció per cura de fill/a familiar? |       |       |
| Qui ha gaudit del permís de lactància?                                                             |       |       |
| Qui assisteix i/o acompanya a les reunions o les visites mèdiques dels familiars?                  |       |       |

Amplia la informació clicant a les imatges.

## Permisos relacionats amb les cures

[https://dona.sindicat.net/media/dona/uploads/2019/02/22/permisos-relacionats-amb-la-cura-diptic\\_8MXZb12.pdf](https://dona.sindicat.net/media/dona/uploads/2019/02/22/permisos-relacionats-amb-la-cura-diptic_8MXZb12.pdf)



El 1979 la CEDAW ja reconeixia expressament la necessitat d'un canvi mitjançant l'EDUCACIÓ perquè s'accepti la igualtat de drets i se superin les pràctiques i els prejudicis basats en els rols estereotipats.

**Sabíeu que?** **COEDUCACIÓ**

Totes les lleis la incorporen i la consideren un principi imprescindible. La Llei 5/2008 la defineix com l'acció educadora que valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de les dones i els homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes i androcèntrics, ni actituds discriminatòries, per tal d'aconseguir l'objectiu de construir una societat sense subordinacions culturals.

**Llei 5/2008 VM** La considera l'eina fonamental per a la prevenció de la violència masclista.

**Llei 11/2014 LGTBI** Considera que s'ha d'incorporar als plans d'acció tutorial i als plans i reglaments de convivència dels centres educatius.

**Llei 17/2015 D'IGUALTAT.** Considera que s'ha d'incorporar a tots els nivells i modalitats del sistema educatiu i s'ha d'introduir en la programació educativa i els currículums de tots els nivells, a l'efecte d'afavorir el desenvolupament de les persones al marge dels estereotips i rols en funció del sexe, garantir una orientació acadèmica i professional lliure de biaixos sexistes i androcèntrics i evitar tota discriminació associada al sexe. També estableix que s'ha de promoure la investigació en matèria de coeducació.

**Sabíeu que?** La LOMCE no recull el principi de coeducació i la seva aprovació va suposar un gran pas enrere. La LEC la incorpora als seus principis, però l'ILEFP no l'esmenta. La realitat és que els decrets que despleguen la LEC, així com diverses normatives, NO en garanteixen l'aplicació efectiva.

 @SecreDona  Secredona\_ustec  USTEC-STEs

[https://sindicat.net/dona/2018/25N/25N18\\_coeduquem.pdf](https://sindicat.net/dona/2018/25N/25N18_coeduquem.pdf)

# 40 anys de feminisme sindical

Enguany USTEC-STEs celebra ni més ni menys que quaranta anys de lluita no només per les condicions laborals dels i les docents, sinó per garantir la qualitat de l'escola pública catalana.

Paral·lelament, celebrem també el 40è aniversari de la Secretaria de la Dona, un grup de treball format per dones que, des de la constitució del sindicat, va copsar la necessitat d'imregnar la lluita sindical d'una perspectiva feminista.

Les pioneres del que llavors era la Comissió de la Dona van ser, entre altres, Àlicia Palau, Nati Murguialday i Elisabet Quesada, dones vinculades al moviment feminista que van voler abordar la problemàtica específica de les dones dins l'àmbit laboral. Com afecta la maternitat al món del treball, la doble jornada a dins i fora de la llar, els permisos i les reduccions... eren temes que preocupaven aquelles sindicalistes.

A Catalunya el moviment feminista havia nascut en el context de la lluita antifranquista, el moviment veïnal i el moviment obrer. Un cop finalitzada la dictadura, va mantenir durant molts anys la crítica al sistema capitalista i va qüestionar directament el règim del 78.

L'any 1979 algunes afiliades del sindicat van assistir al seminari «Aprentatge dels rols masculins i femenins a l'escola segons la teoria feminista», organitzat per l'Escola d'Estiu i impartit per Marina Subirats i Elena Posa. En aquest sentit els primers treballs anaven especialment dirigits a dotar els i les docents d'una mirada crítica pel que fa a les qüestions de gènere, tot proposant-los un seguit d'activitats per treballar la igualtat a les aules. La deconstrucció de la llegenda de Sant Jordi o unitats didàctiques específiques per al 8 de març són exemples d'aquesta tasca de reflexió i formació que duia a terme la Secretaria de la Dona.

El 21 i 22 de febrer del 1987, la Secretaria de la Dona va participar a les Jornades sobre Mujer, Educación y Sindicalismo organitzades per la UCSTE, on es van aplegar una quarantena de dones de tot l'Estat espanyol, la majoria de les quals pertanyien als sindicats de la Confederació. En aquelles jornades ja es constata l'existència del que anomenem "sostre de vidre" i que un 85% dels càrrecs de direcció tant dels centres com de les organitzacions sindicals eren homes. Sense anar-hi més lluny, l'any 1987 al Secretariat Confederal de la USTEC només hi havia una dona.

També es van engegar campanyes crítiques amb el model de joguines bèl·liques o l'ús sexista que se'n fa; fins i tot es va representar, a mitjans dels vuitanta, una obra de teatre on s'escenificaven diferents actituds sexistes de la vida quotidiana, incloent-hi situacions que es podien produir en un claustre de docents.

De fet, el programa electoral d'USTEC de 1994 recollia tot un seguit de propostes enfocades a consolidar la integració i la superació de les desigualtats a l'ensenyament. D'altra banda, en un article del mateix any, publicat a l'*Eina Sindical* del mes de maig, Rosa Maria Cañadell vindicava l'educació com un instrument de transformació social i com a eina per contrarestar les desigualtats, tant de gènere com de classe o ètnia cultural.

La dècada dels noranta va ser molt productiva per a la Secretaria de la Dona, ja que una nova fornada de militants s'hi va incorporar i va donar un nou impuls al grup de treball. Parlem de dones com Conxa Martínez, Roser Coscojuela, Mercè Miralles o Núria Solsona, que van centrar una part dels seus esforços a treballar la coeducació i a reivindicar-ne la implantació als centres educatius.



**Primeres Jornades Catalanes de la Dona (1976)**

Font: <<https://saberesypracticasmfeministas.files.wordpress.com>>.

Després d'anys de lluita, l'any 1997, el Departament d'Ensenyament va incloure per primera vegada en la normativa d'inici de curs, tant per a les llars d'infants com per a primària i secundària, unes orientacions per al "foment de la igualtat d'oportunitats per a les noies i els nois". Paral·lelament, el Departament va publicar també el desplegament del currículum sobre "igualtat d'oportunitats de noies i nois", que va fer arribar a tots els centres i que recollia una anàlisi sobre el paper de l'educació en la transmissió dels estereotips sexistes en la societat d'aquell temps, de la qual eren (i són) responsables tots els agents que intervenien en el fet educatiu.

L'any 2002 Viki Moreno va assumir la responsabilitat de coordinar la Secretaria de la Dona. En aquest tombant de segle la demanda d'unes millors condicions laborals que permetessin a les dones conciliar la vida professional i familiar continuava sent una de les reivindicacions principals. El 2005, Llum Pellicer va prendre el relleu en la coordinació de la Secretaria de la Dona, que a més a més compaginava amb la seva tasca dins els moviments socials. En aquell temps, concretament des del 2001, ja s'havia incorporat al sindicat Dolors Torné, que va assumir tasques informàtiques i d'edició web dins de l'organització. Dins la Secretaria la Dona, de la coordinació de la qual es va responsabilitzar des de l'any 2006 fins al 2017, s'encarregava també de les tasques informàtiques i tècniques i a més a més impulsava debats en clau feminista.

A partir de les Jornades Radicalment Feministes, la Secretaria de la Dona es va incorporar en un grup emergent de Ca la Dona que es va anomenar Dones Lliures en Territoris Lliures i que va ser la llavor per participar l'any 2016 en la I Caravana Obriem Fronteres amb destí Tessalònica (Grecia).

Aquest esdeveniment anual té com a objectiu denunciar les polítiques migratòries i d'asil tant de la UE com de l'Estat espanyol. Els diferents col·lectius feministes que formen part d'aquesta iniciativa sumen esforços per fer visible la presència de les dones en els processos migratoris i la vulneració sistemàtica dels seus drets, agreujada per la violència masclista.

## La Secretaria de la Dona i el 8 de març

Des de la seva creació, la Secretaria de Dona ha participat de manera activa en l'organització del Dia Internacional de la Dona. A més, any rere any, aquest grup de treball ha anat editant una *Eina* monogràfica per commemorar aquesta data tan assenyalada per al moviment feminista. Aquestes publicacions inclouen des d'articles de reflexió fins a propostes d'activitats per treballar la coeducació als centres.

L'any 1998 la Secretaria va dedicar un número de la revista *Docència* (publicació d'USTEC-STEs) al 8 de març. En aquest exemplar hi trobem, entre altres articles d'interès, un estudi acurat sobre la presència de les dones als centres educatius i una entrevista de Conxa Martínez (membre de la Secretaria de la Dona) a Maite Mases (tècnica en formació permanent del professorat de l'ICE de la Universitat de Barcelona en aquells moments), en la qual s'abordaven temes com la coeducació.

Per altra banda, la Secretaria de la Dona s'ha coordinat sempre amb altres agents del moviment feminista per tal d'organitzar les diferents activitats al voltant del 8 de març que culminen en una manifestació a les grans ciutats.

L'any 2018, a petició dels moviments feministes, la Secretaria de la Dona va engegar les gestions necessàries perquè la intersindical IAC donés la cobertura legal a la vaga feminista que es va dur a terme amb un èxit aclaparador.

Enguany s'ha tornat a participar en les diferents assemblees i plataformes per convocar una altra vaga general aquest 8 de març, que té com a objectiu aprofundir en els quatre eixos iniciats l'any passat: vaga laboral, d'educació, de consum i de cures.

En aquest sentit, la Secretaria de la Dona treballa també per l'autoorganització del moviment feminista impulsant assemblees als centres de treball i als barris.

